

Är det frivilligt med kollektivavtal?

I samband med strejken på Tesla har en återkommande kommentar varit att det är helt frivilligt för arbetsgivare att teckna kollektivavtal, och vill de inte det ska de lämnas ifred. Det har till och med hävdats att det är maffiametoder IF Metall sysslar med när de strejkar. Så vad gäller egentligen om frivilligheten?

Det stämmer att det inte är obligatoriskt med kollektivavtal om man tittar i lagböcker. Det finns inget där som säger att en arbetsgivare måste ha kollektivavtal. Men om man bara utgår från det missar man helheten.

Branschvis förhandling

Det är nämligen så att politikerna i Sverige har gett fack och arbetsgivare stora delar av ansvaret att reglera villkoren på arbetsmarknaden. I stället för att stelbent lagstiftning ska gälla för alla så

förhandlas det branschvis om villkor som fastslås i kollektivavtal. Att parterna fått ett så stort ansvar innebär inte bara att vi fått mycket flexibilitet att hantera utmaningar på arbetsplatserna, det har också gjort att vi fått en väldigt fredlig arbetsmarknad i Sverige jämfört med andra länder. Arbetstagarna får vara med och påverka villkoren och när kollektivavtalen är påskrivna råder sedan fredsplikt under perioden som det gäller.

Men för att denna modell ska fungera krävs att det finns en maktbalans mellan arbetstagare och arbetsgivare. Båda parter måste vara välorganiserade och starka i förhandlingarna. Eftersom arbetsgivarna äger fabrikerna och maskinerna måste arbetstagarna ha något att sätta emot. I slutändan är strejken det starkaste vapnet, och rätten att strejka är därför skyddad i grundlagen.

Rätt att ta till konflikt

Så sammanfattningsvis skulle man kunna säga att det är frivilligt för en arbetsgivare att teckna kollektivavtal, precis som många tusen gör varje år, men bara så länge arbetstagarna inte kräver det. För om man ställer sig utanför vår svenska arbetsmarknadsmodell med kollektivavtal omfattas man heller inte av fredsplikt. Så om de anställda vill trygga sina villkor och inte behöva förlita sig på arbetsgivarens goda vilja har de då rätten att ta till en konflikt för att försöka uppnå deras mål – ett kollektivavtal.

